

Partnerstwo terytorialne dla rozwoju regionalnego i lokalnego

Małgorzata Joanna Bielecka

Politechnika Opolska

Streszczenie

W artykule przedstawiono zagadnienie partnerstwa terytorialnego i jego wpływu na rozwój regionalny i lokalny. Partnerstwa są terytorialnymi zrzeszeniami podmiotów z sektora publicznego, pozarządowego i prywatnego. Dzięki tego typu współpracy możliwe jest pobudzenie aktywności społecznej i mobilizacji zasobów regionalnych oraz lokalnych na rzecz rozwoju społeczno-ekonomicznego. Z punktu widzenia rozwoju regionalnego i lokalnego, niezbędne okazało się zaprezentowanie kilku kluczowych koncepcji partnerstwa. Zwrócono też uwagę na znaczenie polityki regionalnej i lokalnej oraz wzrost roli regionów w światowej gospodarce. W niniejszym artykule, przytoczone zostały również wybrane przykłady współpracy w ramach partnerstwa terytorialnego, celem podkreślenia ich wpływu na rozwój regionalny i lokalny.

Wstęp

W polityce Unii Europejskiej zasada partnerstwa stanowi jedną z podstawowych norm kanonu działania Wspólnot i udzielania przez nie pomocy państwom członkowskim. Polega na szerokiej współpracy i dialogu pomiędzy wszystkimi podmiotami polityki regionalnej, zarówno na szczeblu lokalnym, regionalnym i państwowym. Łączy w sobie równość kompetencji i prawa głosu oraz odpowiedzialność za przeprowadzone działania¹.

W działaniach na rzecz rozwoju regionalnego i konkurencyjności regionu, partnerstwo oznacza horyzontalne podejście równego traktowania wszystkich partnerów, mimo różnorodności zasadniczych celów ich funkcjonowania. Ponadto stanowi fundament współpracy i współdziałania.

Ze względu na liczbę i typ zaangażowanych partnerów oraz formę prawną przyjętą w ramach współpracy, wyróżnia się kilka koncepcji partnerstwa na rzecz rozwoju regionalnego. Do kluczowych w kształtowaniu konkurencyjności regionów należą:

- Regionalne Systemy Innowacji,
- krajowe i międzynarodowe stowarzyszenie się regionów,
- współpraca wewnątrzregionalna pomiędzy władzami samorządowymi i podmiotami prywatnymi na bazie umowy cywilno-prawnej lub powołania spółki prawa handlowego (partnerstwo publiczno-prywatne).

Regionalne Systemy Innowacji to konstrukcja podmiotowo-relacyjna, z wykorzystaniem której opracowywane są i wdrażane Regionalne Strategie Innowacji (RIS). To koncepcja „publiczno-prywatnego forum współpracy świata biznesu, administracji samorządowej i państwowej, instytucji naukowo-badawczych i edukacyjnych oraz instytucji pozarządowych, umożliwiającego aktywizację lokalnych i regionalnych czynników wzrostu i lepsze wykorzystanie zasobów” [Matusiak 2005, s. 32].

Kreacji korzystnego wizerunku, a także poszerzonemu dostępowi do źródeł finansowania wiedzy, innowacji i innych zasobów, służy uczestnictwo regionu w krajowych i międzynarodowych stowarzyszeniach regionów. Dodatkowo stowarzyszenia regionów:

- lobbują na rzecz korzystnych dla danej grupy regionów decyzji organów władzy państwowej, Unii Europejskiej i społeczności międzynarodowej,

¹ Euro Funds Technical Assistance and Project Management, [@:] www.eurofunds.pl (stan na dzień 1.11.2006.).

- umożliwiają znalezienie partnera do rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych wspólnym wysiłkiem,
- ułatwiają nawiązanie współpracy gospodarczej, ekologicznej, kulturalnej itp. Władzom regionalnym, podmiotom gospodarczym i organizacjom niegospodarczym z terenu regionu, a także społecznościom regionalnym,
- stanowią forum wymiany doświadczeń i kreacji innowacyjnych pomysłów w zakresie rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, przygotowywania i wdrażania projektów, poszukiwania środków finansowych na realizację wybranych typów zadań itp.,
- są organizacjami wspierającymi swoich członków w okolicznościach nadzwyczajnych [Richert-Kaźmierska 2007, s. 200].

Wśród stowarzyszeń, które mogą odgrywać istotną rolę w budowaniu pozycji konkurencyjności regionów, swoich członków, należy wymienić m.in.:

- IQ-NET — sieć kontaktującą ze sobą partnerów regionalnych korzystających z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Celem działania sieci jest wymiana doświadczeń pomiędzy partnerami w zakresie programowania, wdrażania i ewaluacji programów finansowanych z funduszy strukturalnych,
- Radę Gmin i Regionów Europejskich, której działalność koncentruje się m.in. na wzmocnieniu roli samorządów lokalnych i regionalnych w Unii Europejskiej,
- Stowarzyszenie Europejskich Regionów Przygranicznych reprezentujące i promujące, na poziomie unijnym i poszczególnych krajów członkowskich, interesy regionów przygranicznych,
- IRE Network² — platformę współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy regionami programującymi i/lub wdrażającymi RIS-y³,
- Stowarzyszenie Regionów Europejskich promujące ideę partnerstwa i współdziałania podmiotów publicznych i prywatnych w regionie, wspieranych pomocą krajową i unijną z zachowaniem zasady subsydiarności,
- Euroregiony — stowarzyszenia powstające na obszarach współpracy transgranicznej, zajmujące się usuwaniem przeszkód i nierówności ekonomicznych obszarów przygranicznych, określaniem metod rozwiązywania problemów obszarów peryferyjnych, w tym przejawów niedorozwoju, formułowaniem zasad budowy podstaw wzajemnego zaufania i współpracy ponad granicami, itp. [Richert-Kaźmierska 2007, s. 200].

U podstaw współpracy w ramach tzw. partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP), leży założenie, że każda ze stron ma pewne wyjątkowe cechy, możliwości i predyspozycje, których połączenie może przynieść obopólne korzyści [Bitner i RDC 2010].

Analizując temat partnerstwa terytorialnego, przytoczony został przykład współpracy Partnerstwa Doliny Strugu obejmującego obszar czterech gmin w województwie podkarpackim, Partnerstwo Doliny Środkowej Odry, Partnerstwo Doliny Pilicy. Ukazana również została współpraca gminy Żory (woj. śląskie) z Mezőkövesd (Węgry), Kamp-Lintfort (Niemcy), Pasvalys (Litwa), Montceau-les-Mines (Francja) i ewaluacja współdziałania Żor z zagranicznymi miastami partnerskimi.

1. Polityka rozwoju i jej wpływ na wzrost konkurencyjności regionu

Rozwój regionalny oznacza dążenie do tworzenia zbliżonych szans rozwojowych dla regionów. Nowa teoria wzrostu endogenicznego opiera się na stwierdzeniu, że wielkość produkcji oraz poziom rozwoju są funkcją kapitału i poziomu technologicznego. Oznacza to, że najważniejszymi czynnikami rozwoju regionalnego są: kapitał, poziom technologiczny oraz handel.

W przypadku Polski, regiony dopiero po 1999 r., po wprowadzeniu w życie reformy administracyjnej kraju, mogły się włączyć w wyżej opisany nurt, ponieważ wówczas uzyskały pewien stopień samodzielności w wymiarze możliwości kreowania rozwoju ekonomicznego. Po roku 2004 zdobyły dodatkowo w tym wymiarze instrumenty finansowe w postaci funduszy strukturalnych UE, rozdysponowywanych częściowo na poziomie regionalnym. W perspektywie finansowej UE na lata

² Innovating Regions In Europe (ang.).

³ Regional Innovation Strategies (ang.).

2007–2013 województwa (regiony) otrzymały kolejny instrument w postaci konstruowanych i realizowanych na poziomie regionalnym Regionalnych Programów Operacyjnych [Jałowicki i inni 2007, s. 247].

2. Znaczenie rozwoju zrównoważonego

Jeżeli przyjmie się, iż ideą rozwoju zrównoważonego jest łączenie zagadnień społecznych, ekonomicznych i przyrodniczych w procesie podejmowania decyzji dotyczących gospodarowania zasobami lokalnymi, wtedy można uznać, iż idea partnerstwa terytorialnego może sprzyjać wdrażaniu tego typu rozwoju lokalnego.

Poziom rozwoju zrównoważonego wpływa na jakość życia mieszkańców i atrakcyjność danego obszaru. Wyzwaniem dla polityki regionalnej każdego szczebla jest znalezienie takiego rozwiązania, które wspierałoby dalszy jego rozwój społeczny i gospodarczy z uwzględnieniem stanu środowiska przyrodniczego.

3. Polityka lokalna i władza lokalna

Podmiotem polityki lokalnej jest władza lokalna. Wydaje się, iż spośród ośrodków władzy najważniejszą funkcję pełni samorząd lokalny, a w szczególności samorząd gminy [Masik 2010, s. 27].

Polityka polega na sprawowaniu władzy. Oprócz sprawowania władzy mówi się o innych celach, tj. tych, które osiąga się poza aparatem władzy. Oprócz zdobycia i utrzymania władzy polityka ma na celu rozwój; polityka lokalna — rozwój lokalny. Jednym z najważniejszych celów polityki lokalnej jest rozwiązywanie problemów społeczności lokalnych

Problemy społeczności lokalnych obejmują warunki życia, problemy jednostek gospodarczych i usługowych. Wartości i idee ogólnospołeczne wpływają na wybór i realizację zadań ogólnych oraz sposób rozwiązywania problemów społeczności lokalnej, czyli społeczności gminy.

4. Partnerstwa terytorialne

Partnerstwa są terytorialnymi zrzeszeniami podmiotów z sektora publicznego, pozarządowego i prywatnego, w których udział przedstawicieli sektora publicznego nie może przekraczać 50% składu organów decyzyjnych. Dzięki tego typu międzysektorowej współpracy wpływy podmiotów z różnych sektorów gospodarki mają być równoważone, co powinno sprzyjać koordynacji działań lokalnych i kooperacji, pobudzaniu aktywności społecznej i mobilizacji zasobów lokalnych na rzecz rozwoju społeczno-ekonomicznego [Furmankiewicz i Stefańska 2010, s. 6]. W 2008 r. istniało w Polsce co najmniej 200 takich organizacji, z tego 149 zrealizowało w latach 2006-2008 działania zgodne ze strategiami lokalnymi w ramach tzw. Programu Pilotażowego LEADER [Furmankiewicz i Stefańska 2010, s. 6].

W literaturze dotyczącej zagadnień rozwoju społeczno-gospodarczego partnerami mogą być podmioty reprezentujące różne sektory gospodarki: władze publiczne, organizacje pozarządowe czy przedsiębiorstwa. W przypadku współpracy podmiotów reprezentujących jeden sektor mówi się o partnerstwie sektorowym, np. może to być współpraca pomiędzy władzami regionalnymi i centralnymi. Natomiast, gdy reprezentowane są różne sektory, mówi się o partnerstwie międzysektorowym, wskazując jednocześnie, że dla procesów rozwoju najkorzystniejsze jest partnerstwo „trójsektorowe”. Skład partnerstw był określony ogólnie w rozporządzeniu regulującym działania funduszy strukturalnych UE — art. 8.1. Rozporządzenia Rady 1260/1999/WE mówi o „partnerstwie” pomiędzy „Komisją a państwem członkowskim, jak również z władzami i instytucjami desygnowanymi przez państwo członkowskie w ramach przepisów krajowych i bieżących praktyk, a mianowicie władzami regionalnymi i lokalnymi oraz innymi właściwymi władzami publicznymi, partnerami gospodarczymi i społecznymi oraz innymi odpowiednimi, kompetentnymi ciałami w tych ramach”. Jeżeli współpraca dotyczy podmiotów i działań na określonym, zwartym geograficznie obszarze, można mówić o partnerstwie terytorialnym. Jego granice mogą mieć zasięg obejmujący fragment lub całą gminę, kilka gmin czy powiat (partnerstwo lokalne) albo regionalny (działania obejmujące region). W literaturze wspomina się także o partnerstwach międzynarodowych.

wych obejmujących np. międzynarodową i przygraniczną współpracę jednostek administracyjnych i lokalnych społeczności (np. miasta partnerskie) [Furmankiewicz i Królikowska 2010, s. 46].

Partnerstwa terytorialne mają wywierać pozytywny wpływ na zwiększanie poziomu zaufania, które umacnia trwałość różnego typu aliansów oraz powoduje zmniejszenie kosztów transakcji, poprzez promowanie współpracy pomiędzy podmiotami.

5. Przykłady współpracy w ramach partnerstw terytorialnych

Do przedstawienia współpracy w ramach partnerstw terytorialnych (a dokładniej tzw. Lokalnych grup działania LEADER), zostały wybrane trzy partnerstwa terytorialne utworzone na obszarach wiejskich w celu podejmowania wspólnych działań na rzecz rozwoju społeczno-ekonomicznego określonych regionów

Najdłuższe tradycje współpracy ma partnerstwo Doliny Strugu (dalej: PD Strugu) [Furmankiewicz i Królikowska 2010, s. 46]. obejmujące obszar czterech gmin w województwie podkarpackim: Błażowej, Chmielnika, Hyżnego i Tyczyna. Początki współpracy wiążą się z utworzeniem przez wymienione gminy w 1991 r. Okręgowej Spółdzielni Telefonicznej w Tyczynie, która przyczyniła się do szybkiego rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej na tym obszarze. W 1994 r. powołano stowarzyszenie Regionalne Towarzystwo Rolno-Przemysłowe (RTRP) „Dolina Strugu”, którego członkami stały się wymienione wcześniej cztery samorządy gminne, i które w literaturze postrzegane są jako pierwsza organizacja stanowiąca partnerstwo terytorialne w Polsce [Furmankiewicz i Królikowska 2010, s. 10]. Członkami nowej organizacji byli m.in. lokalni działacze samorządowi oraz działacze innych lokalnych organizacji pozarządowych, co nadawało grupie międzysektorowy charakter. W 1995 r. z inicjatywy działaczy lokalnych powstała spółka „Chmielnik Zdrój” S.A., której udziałowcami zostały Towarzystwo Przeciwdziałania Uzależnieniom „Trzeźwa Gmina” z Chmielnika oraz gmina Chmielnik. Spółka ta 10% dochodu ze sprzedaży każdej butelki wody mineralnej przeznaczająca na cele charytatywne, w tym głównie na wspieranie działań związanych z rozwiązywaniem lokalnych problemów społecznych. Pod koniec lat 90. RTRP „Dolina Strugu” zaczęło funkcjonować jako zupełnie niezależne stowarzyszenie i w 2004 r. złożyło z powodzeniem aplikację do Programu Pilotażowego LEADER (dalej: PPL).

Kolejne prezentowane jako przykład partnerstwo, to Partnerstwo Doliny Środkowej Odry (dalej: PD Odry, woj. dolnośląskie) [Furmankiewicz i Stefańska 2010, s. 10], które powstało w 2002 r. z inicjatywy Fundacji Ekologicznej „Zielona Akcja” (dalej: FEZA) z Legnicy, przy wsparciu finansowym z programu Fundacji „Partnerstwo dla Środowiska” z Krakowa. Głównym celem PD Odry, według deklaracji współpracy było zintegrowanie działań podmiotów funkcjonujących w regionie „na rzecz rozwoju zrównoważonego i ochrony dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego tego obszaru”. Tak zorganizowane partnerstwo obejmowało obszar 16 gmin. W 2004 r. FEZA jako reprezentant PD Odry złożyła aplikację do PPL i została do niego zakwalifikowana.

Trzecie służące jako przykład partnerstwo, to Partnerstwo Doliny Pilicy (dalej: PD Pilicy), które zostało utworzone w 2006 r. Obejmowało ono dwie gminy położone w województwie łódzkim — Inowódz i Tomaszów Mazowiecki. Organizacja została utworzona z inicjatywy Gminnego Centrum Informacji w Smardzewicach (Urząd Gminy Tomaszów Mazowiecki).

W przeprowadzonych badaniach [Furmankiewicz i Stefańska 2010, s. 5–24] stwierdzono, że podmioty zrzeszone w partnerstwach starały się koordynować swoje działania (np. poprzez stworzenie wspólnej strategii), jednak rzeczywiście wspólne projekty były realizowane rzadziej. Najwyższa gęstość powiązań pomiędzy badanymi podmiotami była w PD Pilicy, a najniższa w PD Odry. Stwierdzono też, że w partnerstwach nie musi dochodzić do dominacji władz lokalnych w kreowaniu współpracy, chociaż dominują one w kontekście posiadanych zasobów. Poza władzami lokalnymi wysoką pozycję w kontekście posiadanych zasobów, miały także pojedyncze, największe organizacje pozarządowe, próbujące uzyskiwać większy wpływ na podejmowane decyzje. W zasadzie w działania partnerstw (ukierunkowane na rozwiązywanie problemów lokalnych i aktywizację społeczną) prawie nie włączali się lokalni przedsiębiorcy i zupełnie izolowani rolnicy. Zdaniem M. Furmankiewicza, „w praktyce powinno się podjąć wysiłki, by zwiększyć gęstość powiązań pomiędzy partnerami współpracy, wzmacniając także rolę takich podmiotów i osób dotychczas

izolowanych. Badania wskazują, że tworzenie lokalnych grup działania może wpływać pozytywnie na wzrost kapitału społecznego poprzez kreowanie ponadgminnych powiązań międzysektorowych, które wcześniej prawie nie występowały” [Furmankiewicz i Stefańska 2010, s. 21].

6. Współpraca gminy Żory z zagranicznymi miastami partnerskimi

6.1. Krótka charakterystyka gminy

Gmina Żory znajduje się w obniżeniu pomiędzy Karpatami i Sudetami, w połowie drogi pomiędzy aglomeracją katowicką a terenami zielonymi i rekreacyjnymi Beskidu Śląskiego. Żory w lipcu 2009 r. uzyskały miano Gminy Europejskiej [Żory Gminą Europejską 2009, s. 4].

6.2. Idea partnerstwa miast

Idea miast partnerskich to forma współpracy między miastami leżącymi na terenach różnych państw. Funkcjonują różne nazwy tych miast. W Europie najpopularniejsze są dwa terminy: „miasta partnerskie” lub „miasta bliźniacze”, a poza Europą, w krajach anglosaskich określa się je pojęciem „miasta siostrzane” (ang. Sister City) lub „bliźniacze” (ang. Twin Towns, Twinning Towns).

Głównym celem partnerstwa miast jest szeroko rozumiana wymiana informacyjna, kulturalna, gospodarcza i polityczna. Współpraca ma też prowadzić do umacniania wzajemnych więzi między ludźmi. Właśnie często początkiem partnerstwa miast są osobiste kontakty między ich mieszkańcami, które z czasem przeradzają się w bardziej oficjalną współpracę i zadeklarowane partnerstwo. Następują serie regularnych wizyt i rewizyt połączone z prezentacją dokonań, kultury i tradycji danych miejscowości.

Unia Europejska premiuje partnerstwo miast specjalnymi nagrodami, którymi są kolejno: „Dyplom Europejski”, „Medal Europejski”, „Flaga Honorowa” oraz „Nagroda Europejska”. Aby otrzymać najważniejsze wyróżnienie, trzeba wcześniej zdobyć te niższego szczebla.

6.3. Miasta partnerskie Żor

Pierwszym miastem, z którym Żory nawiązały wzajemne związki przyjaźni było węgierskie Mezőkövesd. Współpraca rozpoczęła się w 1995 r. Rady obu miast podpisały umowę o wzajemnej współpracy 29 września 1995 r. Czytamy w niej: „Ciała przedstawicielskie samorządów miasta Żory znajdującego się w Polsce oraz miasta Mezőkövesd znajdującego się na Węgrzech zgodnie deklarują intencję, że w interesie ciągłej współpracy pomiędzy obydwooma miastami oraz nawiązania bezpośredniego kontaktu między obywatelami żyjącymi w obydwo miastach, nawiązują kontakt bratnich miast. W interesie realizacji zgodnie wyrażonego zamiaru:

- strony informują się nawzajem o historii swoich miast,
- strony zapoznają się wzajemnie ze swoimi wartościami kulturalnymi, ekonomiczną strukturą gmin i siecią instytucji,
- strony wymieniają doświadczenia w zakresie funkcjonowania samorządów lokalnych” [*Miasta partnerskie*].

Drugim miastem, z którym Żory postanowiły podjąć partnerską współpracę jest Kamp-Lintford. Miasto leży w powiecie Wesel, w kraju związkowym Nadrenia Północna Westfalia w Niemczech, około 20 km na północny zachód od Duisburga. Położone jest na wzgórzach morenowych pozostałych z okresów lodowcowego. Liczy około 40000 tysięcy mieszkańców. Pierwsze kontakty między Żorami a miastem Kamp-Lintfort zostały nawiązane za pośrednictwem Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach [Buchalik 2005, s. 109]. Akt partnerstwa między obydwooma miastami został podpisany 18 czerwca 2004 r. [Buchalik 2005, s. 108].

Trzecim z kolei miastem, z którym Żory nawiązały partnerską współpracę, jest rejon Pasvalys. Leży on w okręgu Poniewież na Litwie, tuż przed granicy z Łotwą, u zbiegu dwóch rzek — Levuo i Svalia.

Pierwsze kontakty z litewskim miastem regionem Pasvalys nawiązane zostały w 2004 r. [Buchalik 2006, s. 83], wtedy to Jerzy Wcisło, konsul honorowy Republiki Litewskiej zorganizował wyjazd władz samorządowych i przedstawicieli biznesu na Litwę w celu nawiązania współpracy

z tamtejszymi organizacjami gospodarczymi i samorządami terytorialnymi. Do podpisania formalnego aktu partnerstwa doszło 8 lipca 2005 r. [Buchalik 2006, s. 82].

Listę dotychczasowych miast partnerskich Żor kończy francuskie miasto Montceau-les-Mines. Jest to położone w Burgundii, w południowej Francji miasto liczące około 23 tysięcy mieszkańców. Znajduje się ono w departamencie Saone-et-Loire (czyli Saone i Loara), na północ od Lyonu. Umowa partnerska została podpisana 25 września 2006 r. [Buchalik 2006].

7. Ewaluacja współpracy miasta Żory z zagranicznymi miastami partnerskimi

Dotychczasowa historia kontaktów z miastami partnerskimi wykazała, że przynoszą one wymierne korzyści na różnorodnych płaszczyznach podjętej współpracy. Nie można nie zauważyć, że zróżnicowany jest charakter i częstotliwość wzajemnych relacji w odniesieniu do różnych miast współpracujących z Żorami.

Współpraca z tymi miastami opiera się na podpisanych umowach o partnerstwie, a rodziła się w różnych sytuacjach. W jednym przypadku zapoczątkowana została na skutek nieoczekiwanego zbiegu okoliczności odkrycia zbieżności nazwy miasta Żory i dzielnicy zagranicznego miasta, w innych była wynikiem inicjatywy ze strony obcego miasta czy celowego działania Polonii lub osób przejętych ideą partnerstwa.

Najsilniejsze i równocześnie najczęstsze są kontakty z zaprzyjaźnionym miastem węgierskim. Wynika to najprawdopodobniej z faktu, że współpraca rozpoczęła się najwcześniej i trwa już 15 lat. Pozwoliło to na doskonałe odczytanie wzajemnych oczekiwań oraz na lepszą organizację współpracy poprzez możliwość wykorzystania osobistych kontaktów i zawiązanych indywidualnych przyjaźni. Kontakty te zaowocowały też wypracowaniem stałych form współpracy, które przez swą powtarzalność zaczęły funkcjonować jako rodzaj tradycji.

Najwięcej korzyści ze współpracy wynoszą władze samorządowe współpracujących miast, bo to one najczęściej spotykają się z władzami miast partnerskich i to one prawie zawsze wchodzi w skład oficjalnych delegacji udających się do bliźniaczych miast. Wizyty te owocują zawsze poszerzeniem oferty i form współpracy, ale przede wszystkim pozwalają na dzielenie się z partnerami doświadczeniami w zakresie funkcjonowania samorządów lokalnych, Żory jako „Gmina Europejska”, która może poszczycić się zajęciem 7 miejsca w ogólnopolskim rankingu „Europejska Gmina – Europejskie Miasto 2009”, stanowią doskonały wzór dla miast partnerskich w zakresie efektywnego wykorzystania środków finansowych z Unii Europejskiej. A właśnie ze względu na fakt, że wszystkie zaprzyjaźnione miasta leżą w granicach państw członkowskich Unii Europejskiej, możliwe stały się wspólne starania o uzyskanie tych środków z budżetu Unii Europejskiej. W 2006 roku Żory wraz z Kamp-Lintford oraz Mezokovesd otrzymały z tego źródła dofinansowanie na organizację w Żorach Festiwalu Folklorystycznego i Mażorettek. [Buchta i Górecki 2007, s. 94].

Dużą aktywność w podejmowaniu współpracy wykazuje młodzież szkolna. Szkoły żorskie korzystają z wypracowanych już wcześniej form współpracy, jakimi są wymiany uczniów i nauczycieli. Dzięki współpracy z miastami partnerskimi znacznie poszerzyła się oferta kulturalna miasta, a niektóre wydarzenia kulturalne weszły na stałe do kalendarza imprez i są ich atrakcyjnym uzupełnieniem. Tak stało się w przypadku organizowanych Dni Kultury Węgierskiej w Żorach. Uzdolnieni artyści i różnorodne zespoły artystyczne mają okazję uczestniczyć w licznych festiwalach i przeglądach różnych form twórczości odbywających się w zaprzyjaźnionych miastach.

Miasta partnerskie są wykorzystane jako wspaniałe tereny turystyczno-rekreacyjne. Wielu mieszkańców Żor wyjeżdża do Mezokovesd lub Pasvalys na wczasy, obozy rekreacyjne, a dzieci na tzw. „zielone szkoły”. Mieszkańcy zaprzyjaźnionych miast traktują Żory jako bazę wypadową w Beskid Śląski, atrakcyjne miejsce wypoczynku oraz uprawiania turystyki górskiej. Z kolei mieszkańcy Żor doceniają szczególnie walory lecznicze dzielnicy Mezökövesd-Zsóry. Chętnie korzystają ze zlokalizowanego tam kompleksu basenów ze źródłami termalnymi pomocnymi w leczeniu chorób układu kostnego, dróg oddechowych i chorób skóry.

Współpraca zaowocowała również rozpropagowaniem kulinarnych specjalności regionów. Szczególną aktywność wykorzystwały w tym zakresie żorskie restauracje. Współpracę partnerską należy oceniać nie tylko na podstawie wymiernych efektów. Najważniejsze bowiem wydają się osiągnięcia

w sferze interpersonalnych relacji między ludźmi. Nieocenione jest to, że następuje integrowanie się z innymi ludźmi. Uczestniczenie we wspólnych przedsięwzięciach gospodarczo-kulturalnych wyzwala inicjatywę i kreatywność, co nie pozostaje bez wpływu na tworzenie podstaw do budowania wspólnej Europy i społeczeństwa europejskiego. Współpraca pomiędzy miastami zagranicznymi nie jest idealna. Jednym z mankamentów jest to, że oprócz władz samorządowych i społeczności szkolnych, bardzo niewiele korzystają ze współpracy pojedynczy mieszkańcy tych miast. A współpraca powinna odbywać się na dwóch podstawowych płaszczyznach — współpracy między władzą i współpracy między ludźmi. Niestety, ograniczona jest zazwyczaj do współpracy między jednostkami administracyjnymi. Szansą na poprawę jakości współpracy partnerskiej upatruje się w powstawaniu organizacji pozarządowych i stowarzyszeń obywateli, które zajmowałyby się szerzeniem idei partnerstwa wśród zwykłych mieszkańców [Then 2009, s. 4].

Reasumując, można stwierdzić, iż międzynarodowa współpraca miasta Żory, na obecnym etapie, koncentruje się na poszerzaniu oraz poszukiwaniu odpowiednich partnerów, nawiązywaniu współpracy, określaniu wspólnych celów i priorytetów, tworzeniu sieci współpracy w regionie. Za najważniejsze cele współpracy uważane są te o wymiarze materialnym np. pozyskiwanie inwestorów zagranicznych i środków pomocowych z Unii Europejskiej — niestety, na razie są one w małym stopniu realizowane. Przeważające efekty współpracy mają charakter niematerialny. Chodzi tutaj o zaistnienie regionu na arenie międzynarodowej. Należy jednak podkreślić, iż współpraca międzynarodowa jest procesem długofalowym, efektów nie można oczekiwać natychmiast. Wyraźnie widoczne jest, że międzynarodowa współpraca rozwija się dynamicznie, zarówno w zakresie liczby partnerów i, co ważniejsze, także w intensywności współpracy.

Zakończenie

Koncepcja współpracy lokalnych podmiotów reprezentujących różne sektory gospodarki w zarządzaniu posiadanymi zasobami, podkreślająca udział przedstawicieli mieszkańców w tym procesie, wiąże się z zagadnieniem decentralizacji gospodarki. W krajach wysoko rozwiniętych jest podejściem wdrażanym od końca XX w. Najczęściej zjawiska te odnosi się do koncepcji rozwoju endogenicznego, a więc opartego na czynnikach wewnętrznych, np. zasobach lokalnych. W nauce o polityce autorzy mówią o procesach przejścia od władzy (government) do rządzenia (współrządzenia) (governance), a więc od modelu państwa, w którym stosowane jest podejście sektorowe z dominującą rolą władz (czy to samorządowych, czy centralnych) do modelu, w którym przy zarządzaniu zasobami lokalnymi znacznie wzrasta rola społeczności lokalnych, szczególnie tych zorganizowanych w ramach organizacji pozarządowych. W tym podejściu władza ma mieć głównie rolę inicjatora wspierającego, stymulującego i podtrzymującego takie oddolne inicjatywy. Partycypacyjny model rządzenia zakłada, że rozwiązywanie problemów wymaga współdziałania władzy publicznej z partnerami społecznymi, reprezentującymi interesy obywateli, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami zawodowymi, czy gospodarczymi, biznesem i mediami.

Koncepcja współrządzenia ma szerokie zastosowanie, jednak w ostatnich latach nabrała szczególnego znaczenia, jako metoda odgrywająca dużą rolę w aktywizacji obszarów charakteryzujących się niskimi wskaźnikami społeczno-gospodarczymi i małą aktywnością społeczną. Idea szerokiej współpracy lokalnych podmiotów reprezentujących różne sektory gospodarki w zarządzaniu zasobami lokalnymi, w ramach organizacji zwanych najczęściej „partnerstwami” (ang. partnerships), wprowadzana jest na poziomie lokalnym w wielu wysoko rozwiniętych krajach świata o tradycjach demokratycznych. Powiązania instytucjonalne mają poprawiać warunki do wymiany informacji i pomysłów, sprzyjać wzajemnemu zaufaniu i współpracy, pobudzając zjawiska innowacyjne i nowe formy przedsiębiorczości.

Literatura

- BITNER M., RDC (2010): *Partnerstwo Publiczno-Prywatne*. Audycja radiowa z 15.12.2010 r., Radio Dla Ciebie.
- BUCHALIK L. (2005): *Nowi przyjaciele z Niemiec*. [w:] L. Buchalik (red.): *Kalendarz Żorski 2005*, Żory.

- BUCHALIK L. (2006): *Paswalys*. [w:] L. Buchalik (red.): *Kalendarz Żorski 2006*, Żory.
- BUCHTA M., GÓRECKI T. (2007): *Partnerzy Burgundii*. [w:] L. Buchalik (red.): *Kalendarz Żorski 2007*, Żory.
- FURMANKIEWICZ M., KRÓLIKOWSKA K. (2010): *Partnerstwa terytorialne na obszarach wiejskich w Polsce w latach 1994–2006*. Monografie / Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, t. 101, Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego.
- FURMANKIEWICZ M., STEFAŃSKA J. (2010): *Partnerstwa terytorialne jako sieci organizacyjne. Analiza powiązań w trzech wybranych „lokalnych grupach działania” w Polsce*. „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 1(39).
- JĄŁOWIECKI B., SZCZEPAŃSKI M.S., GORZELAK G. (2007): *Rozwój lokalny i regionalny w perspektywie socjologicznej. Podręcznik akademicki*. Podręczniki Akademickie / Wyższa Szkoła Zarządzania i Nauk Społecznych im. ks. Emila Szramka w Tychach, Tychy, Śląskie Wydawnictwa Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Nauk Społecznych im. ks. Emila Szramka.
- MASIK G. (2010): *Typy polityki lokalnej. Przykład strefy suburbanizacji aglomeracji Trójmiasta*. „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 1(39).
- MATUSIAK K.B. (red.) (2005): *Ośrodki innowacji w Polsce*. Seria Innowacje, Poznań-Warszawa, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.
- Miasta partnerskie*. Urząd Miasta Żory, [dostęp: 12.06.2011], [[:] <http://www.zory.pl/zory-miasta-partnerskie,m,mg,1,9.html> [i podstrony].
- RICHERT-KAŹMIERSKA A. (2007): *Partnerstwo na rzecz rozwoju regionalnego a konkurencyjność regionalna*. [w:] T. Bernat (red.): *Przedsiębiorstwo i państwo — wybrane problemy konkurencyjności*, Szczecin, Print Group Daniel Krzanowski.
- THEN W. (2009): *Dyskutują urzędnicy, ale niestety mieszkańcy mają z tego niewiele*. „Tygodnik Miejski ŻORY” (dodatek do Dziennika Zachodniego, nr 45), 6.11.2009, s. 4.
- Żory Gminą Europejską* (2009): „Kurier Żorski. Miejski Biuletyn Informacyjny”, lipiec 2009, s. 1.